

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 161/07-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. septembra 2007 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. M. K., M., vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 2, čl. 12, čl. 46, čl. 47 v spojení s čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa čl. 5 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 3, čl. 12, čl. 18 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a čl. 27 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa v konaní vedenom Okresným súdom Michalovce pod sp. zn. 17 P 31/2007 a Krajským súdom v Košiciach pod sp. zn. 7 CoP 69/2007 a takto

rozhodol:

Sťažnosť JUDr. M. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. júla 2007 doručená sťažnosť JUDr. M. K., M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 2, čl. 12, čl. 46, čl. 47 v spojení s čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), podľa čl. 5 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol“) a podľa čl. 3, čl. 12, čl. 18 ods. 1, čl. 19 ods. 1 a čl. 27 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa v konaní vedenom Okresným súdom Michalovce (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 17 P 31/2007

a Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 7 CoP 69/2007. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 18. júla 2007.

Zo sťažnosti vyplýva, že konanie o rozvod manželstva sťažovateľa je vedené okresným súdom od 16. júna 2006 pod sp. zn. 5 C 47/2006. Keďže odporkyňa zamedzila sťažovateľovi kontakt s maloletým synom od 6. júla do 1. septembra 2006 (počas prázdnin) a následne po prvom súdnom pojednávaní od 24. novembra 2006 až do 7. júla 2007, sťažovateľ bol nútený podať návrh na vydanie predbežného opatrenia, ktorým by sa upravil jeho styk s maloletým synom na čas do rozvodu. Tento návrh bol zapísaný do súdneho registra „P“ pod sp. zn. 17 P 31/2007. Uznesením okresného súdu sp. zn. 17 P 31/2007 z 5. februára 2007 bol návrh sťažovateľa na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý. Sťažovateľ podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie. Uznesením krajského súdu sp. zn. 7 CoP 69/2007 z 30. apríla 2007 bolo uznesenie okresného súdu potvrdené. Krajský súd uviedol, že rodičia si nemôžu navzájom brániť vo výkone svojich rodičovských práv, ak tak robia, potom ide o konanie, ktoré je v rozpore so záujmami maloletého dieťaťa a táto skutočnosť sa zohľadní pri posudzovaní schopností takéhoto rodiča správne vychovávať maloleté dieťa. Sťažovateľ nesúhlasí s názorom krajského súdu, ktorý nebral zreteľ na predložené konkrétne dôkazy v rámci rozvodového konania, hoci tieto sú spôsobilé spochybníť logiku úsudku krajského súdu. Maloletý syn bol na základe rodičovskej dohody z roku 2004 zverený do výchovy odporkyne, ktorá od roku 1998 nepracuje a starostlivosť o neho zanedbáva (opakoval v školskom roku 2005 – 2006 prvý ročník základnej školy). Uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľovi doručené 21. mája 2007. Konanie o rozvod manželstva dosiaľ nie je skončené a dochádza v ňom k značným prieťahom.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, dohovoru, protokolu a Dohovoru o právach dieťaťa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 17 P 31/2007 a krajským súdom pod sp. zn. 7 CoP 69/2007 s tým, aby boli uznesenia okresného súdu sp. zn. 17 P 31/2007 z 5. februára 2007 a krajského súdu sp. zn. 7 CoP 69/2007 z 30. apríla 2007 zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Požaduje tiež prikázať Súdnej rade Slovenskej republiky podať návrh na začatie disciplinárneho konania proti sudkyňi okresného súdu JUDr. M. Ch. a sudkyňi krajského súdu JUDr. A. Ď. do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu. Napokon požaduje

priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 20 000 Sk od krajského súdu v rovnakej lehote.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 7 CoP 69/2007-49 z 30. apríla 2007 vyplýva, že ním bolo potvrdené uznesenie okresného súdu č. k. 17 P 31/2007-11 z 5. februára 2007. Sťažovateľ požadoval predbežným opatrením upraviť jeho styk s maloletým synom každú sobotu od 9.00 h do 18.30 h z dôvodu, že odporkyňa mu po uskutočnení prvého pojednávania vo veci rozvodu 24. novembra 2006 odmieta maloletého syna dať a bráni mu v osobnom styku s ním, pričom v ňom účelovo vyvoláva pocit, že sťažovateľ na neho zabudol a ovplyvňuje ho tak, aby sa k nemu správal ako k cudziemu človeku. Okresný súd dospel k záveru, že nie je nevyhnutne potrebná dočasná úprava pomerov predbežným opatrením, pretože jednoznačne nie je ohrozené zdravie maloletého syna sťažovateľa. Aj keď je v jeho záujme, aby sa ešte pred konečnou súdnou úpravou výkonu rodičovských práv a povinností so sťažovateľom stretával, je zároveň potrebné, aby došlo k úprave styku vo vhodnom rozsahu. Bez overenia a zistenia ďalších skutočností by však navrhované predbežné opatrenie nemuselo byť v konečnom dôsledku v záujme maloletého syna. Z tohto dôvodu dospel okresný súd k záveru, že nie sú splnené podmienky na vydanie navrhovaného predbežného opatrenia. Sťažovateľ v podanom odvolaní s týmito závermi nesúhlasil a namietal, že zákonné podmienky na nariadenie predbežného opatrenia sa vôbec neskúmali a nebolo ani konštatované, o aké dôkazy sa okresný súd oprel. Vytýkal tiež, že účastníci konania neboli vypočutí a neskúmala sa prípadná možnosť dohody medzi nimi. Tým, že maloletého syna od 24. novembra 2006 nevidel, je ukracovaný na svojich rodičovských právach, je diskriminovaný a dochádza k porušovaniu Dohovoru o právach dieťaťa. Súčasne došlo aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy. Odporkyňa sa k odvolaniu vyjadrila a s jeho dôvodmi nesúhlasila. Sťažovateľ nikdy nebol a ani nie je obmedzovaný pri výkone svojich rodičovských práv, naopak on nejaví o maloletého syna záujem. Po pojednávaní v konaní o rozvod manželstva 24. novembra 2007 prestal mať o neho reálny záujem, hoci odporkyňa vo svojom vyjadrení k návrhu na rozvod výslovne uviedla, že sťažovateľovi v styku s maloletým synom nebráni, iba žiada, aby tento styk bol pravidelný a časovo dodržiavaný. Doteraz sťažovateľ dvakrát telefonicky oznámil svoj záujem stretnúť sa s maloletým synom, a to na jeho meniny a na narodeniny.

Napriek vzájomnej telefonickej dohode sa však sťažovateľ následne nekontaktoval, a preto nie je jej vina, keď v tomto období nedošlo ku stretnutiu medzi sťažovateľom a maloletým synom. Podľa názoru krajského súdu odvolanie sťažovateľa nie je opodstatnené. Účelom predbežného opatrenia je predovšetkým rýchla, i keď dočasná úprava faktických a právnych pomerov účastníkov. Jeho nariadenie predpokladá, aby sa aspoň osvedčila danosť práva a aby neboli vážnejšie pochybnosti o jeho potrebe. Predbežné opatrenie je predbežným aj v tom zmysle, že sa ním neprejudikujú práva účastníkov ani tretích osôb, pretože nie je konečným rozhodnutím, keďže jeho účelom je len dočasná úprava pomerov účastníkov. Posúdenie, či a kedy je takáto potreba daná, je ponechaná na úvahu súdu. Predbežné opatrenie je potrebné nariadiť vtedy, ak je nevyhnutné dočasne zabezpečiť ochranu porušených alebo ohrozených práv účastníkov konania, a preto je nevyhnutný okamžitý zásah súdu. Nevyhnutnosť vydať predbežné opatrenie vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti je potrebné posudzovať vždy z hľadiska záujmu maloletého dieťaťa, ktoré je v takýchto konaniach prioritné. Len v prípade osvedčenia bezprostredného ohrozenia zdravia, či osvedčenia iného závažného dôvodu je namieste rozhodnúť predbežným opatrením ešte pred rozhodnutím o merite veci. Sťažovateľ v návrhu uviedol, že s odporkyňou bolo možné dohodnúť sa o styku s maloletým synom až do prvého pojednávania v rozvodovej veci 24. novembra 2006, avšak odvtedy mu odporkyňa v osobnom kontakte s maloletým synom bráni, negatívne na neho vplýva a účelovo v ňom vyvoláva pocit, aby na sťažovateľa ako na otca zabudol a správal sa k nemu ako k cudziemu človeku, to všetko s tendenciou dosiahnuť priaznivý výsledok navrhovaného znaleckého vyšetrenia maloletého syna. Naproti tomu z vyjadrenia odporkyne vyplýva, že táto sťažovateľovi v styku s maloletým synom nebráni a že sťažovateľ ju do 21. marca 2007 kontaktoval vo veci styku s maloletým synom iba dvakrát telefonicky, ale napriek vzájomnej dohode k stretnutiu pre nezáujem sťažovateľa nedošlo. Aj krajský súd dospel k záveru, že v danom prípade nie je potrebný okamžitý zásah vo forme predbežného opatrenia, keďže odporkyňa deklarovala, že styku sťažovateľa s maloletým synom nebráni, iba žiada, aby bol tento styk pravidelný a časovo dodržiavaný. Keďže neboli splnené zákonné podmienky na nariadenie predbežného opatrenia, okresný súd správne rozhodol, keď návrh zamietol a krajský súd toto uznesenie potvrdil. Pre úplnosť treba dodať, že rodičia si navzájom nemôžu brániť vo výkone svojich rodičovských práv. Pokiaľ niekto rodič bráni druhému

vo výkone týchto práv, ide o konanie, ktoré je vo svojich dôsledkoch v rozpore so záujmom maloletého dieťaťa a súd túto skutočnosť zohľadní pri posudzovaní schopností takéhoto rodiča správne vychovávať maloleté dieťa. So zreteľom na to, že rozvodové konanie nie je skončené, pričom je zrejmé, že rodičia spolu nežijú a nevedia sa dohodnúť na úprave svojich práv a povinností k maloletému synovi, javí sa potrebným, aby súd starostlivosti o maloleté deti túto úpravu vykonal, a to začatím takéhoto konania z úradnej povinnosti. V tomto konaní súd rozhodne, ktorému z rodičov bude maloletý syn zverený do výchovy a tiež rozhodne o vyživovacej povinnosti rodičov. Ak to bude potrebné, upraví aj styk toho rodiča, ktorému maloletý syn nebude zverený do výchovy. Takáto predrozvodová úprava práv a povinností by platila až do právoplatného rozsudku o rozvode manželstva.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde v zásade každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo

slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh je preto možné považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu tento nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá smeruje voči uzneseniu okresného súdu č. k. 17 P 31/2007-11 z 5. februára 2007, nie je daná právomoc ústavného súdu. Ako to vyplýva z citovaného článku 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak neposkytuje túto ochranu všeobecný súd. Keďže proti uzneseniu okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, právo poskytnúť ochranu označeným základným právam a právam podľa ústavy, dohovoru, protokolu a Dohovoru o právach dieťaťa mal krajský súd ako súd odvolací, čím je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu.

Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti uzneseniu krajského súdu č. k. 7 CoP 69/2007-49 z 30. apríla 2007. Túto časť sťažnosti považuje ústavný súd za zjavne neopodstatnenú.

Podstatou sťažnosti je tvrdenie, že krajský súd nevykonal potrebné dokazovanie a dospel k nesprávnym záverom, čo vo svojich dôsledkoch znamená porušenie označených základných práv.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno s námietkami sťažovateľa súhlasiť. Nie je možné spravidla požadovať, aby v konaní o vydaní predbežného opatrenia sa vykonávalo dokazovanie nad rámec toho, čo navrhovateľ súdu predloží. Bránilo by to totiž rýchlemu rozhodnutiu, ktoré je v prípade predbežného opatrenia podstatné. V danom prípade možno dôjsť k záveru, že sťažovateľ nepreukázal dostatočným spôsobom danosť uplatneného nároku na vydanie predbežného opatrenia, keďže svoje základné tvrdenie o tom, že odporkyňa mu od prvého pojednávania v rozvodovej veci v styku s maloletým synom bráni, nijako nepodložil. Podrobné úvahy krajského súdu považuje preto ústavný súd za dostatočné a presvedčivé. Zároveň to znamená, že uznesenie nemožno považovať za arbitrárne či za zjavne neodôvodnené.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2007